ئۆپەراسیۆنی حاجی ئۆمەران سەرەتای سزادان بە کۆمەڵکوژی-2-… عەلی مەحمود محەمەد

بەشی دووەم

لەسەر ئۆپەراسیۆنی فەجری دوو ناسراو بە هێرشی حاجی ئۆمەران دەبوایە ئێستا کۆمەڵێك زانیاری لە بەردەستدا بوایا, کە بە راقە کردنی هەمە لایەنەی ئۆپەراسیۆنەکە پێویستن, وەڵامی هەموو ئەم پرسیارانە بە سانایی لە ئەرشیفدا جنگ بکەوتنایە کە دەکرێن, ئەرکی پارتییە سەرەتا داوای لێبوردن بکات لەو نکۆڵیی کردنەی لە بەشداریکردنی لە ئۆپەراسیۆنەکە تا هەنووکە کردویەتی, بە دوایدا راستییەکان ئاشکرا بکات سەبارەت بە پرۆتۆکۆڵەی واژۆکراوی نێوان پارتی و ئێران بۆ ئەنجامدانی ئۆپەراسیۆنەکە و ئەو هێرشە سەربازییە هاوبەشە, ئایا ئەندزیار و خاوەند بیرۆکەی کارەکە کێ بوو؟ ئەدی واژۆی ڕێکەوتننامەکە کێ کردی؟, بەرپرسی سیاسی و دیبلۆماسی و سەربازییەکانی کێن؟, هێزەکانی بەشداربوو کامانەن ؟, چەند بوون ؟ لەسەر چی ڕێك کەوتن؟, چۆنیەتی ئەنجامدانی ئەو کارە سەربازییە ؟؟ رووداوەکانی ناو بەرەکانی جەنگ؟, دەستکەوت و زیانەکانی پارتی؟, قوربانی و بریندار وشەهیدەکان, کاریگەری ئۆپەراسیۆنەکە لەسەر ناوچەی جەنگەکە؟, زیانی گیانی و مادی هاووڵاتیانی سڤیلی ناوچەکە؟, ڕۆڵی پارتی و فەرماندەکانی لە پەلامارەکە ؟؟, چۆنیەتی بەشداریردنیان لە ئۆپەراسیۆنەکە؟ بەشدار بوون لە بەرەکان یان تەنها کاری چاوساغی و هەواڵگریان دوور بەدوور دەکرد؟, هەڵوێستیان لە سەر پێشمەرگەکانی ڕۆژهەڵات چی بوو؟, پابەندبوونی ئێران بە ڕێکەوتنەکانەوە؟ سەبارەت بە هەموو ئەم پرسیارانە نە بە بەڵگە نامە وە نە یاداشتنامە و وتاری بەرپرسانی بەشدار بووی ئۆپەراسیۆنەکە, وە هەڵسەنگاندنی لە کۆنگرەو کۆنفرانسەکاندا…هیچ زانیاریەك لە بەردەستدا نییە, بۆیە لێکۆڵینەوە لە سەر ئەم پەلامارە بەهۆی ئازاد نەکردنی زانیاریەکانەوە زۆر سەختە, ئەباڵیش لە ئەستۆی پدك ە, نەبوونی هەموو ئەم زانیاریانەو شاردنەوەیان لە مێژوو وامان لێ ناکات بەڵێن پارتی بەشداری ئۆپەراسیۆنەکەی نەکردووە, وەك خۆیان

بانگەشەی بۆ دەکەن، بەڵکە نووسراوەکانی ئێرانی و بیانی و ئاماژەکانی کەسایەتییەکان ناوخۆو خەڵکی حاجی ئۆمەران دەیسەلمێنن پارتی بەشدار بووە.

ئامانجی پارتی چی بوو لە بەشداریکرنی؟

پارتی دیموکراتی کوردستان بۆ بەشداریکردنی لە ئۆپەراسیۆنی فەجری 2، لە لایەکەوە دڵسۆزی خۆی سەلماندەوە بۆ کۆماری ئیسلامی ئێران کە لەو کاتە پەیوەندییەکانیان لە مانگی هەنگوینی شیرنتر بوو، لە ڕێگەی ئەو کارەوە شەرعیەتی مانەوەی لە ئێران و هاوکاریکردنی لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە توندوتۆڵتر و تازەکردەوە، کە لەو ڕۆژگارە دەرکردنی پارتی ببوە خاڵێکی بەرنامەی هێزەکانی ڕۆژهەڵات لە گفتوگۆکانیان لە گەڵ کۆماری ئیسلامی ئێران، هەروەها پێشتر لە ناوچەکانی پیرانشارو شنۆو تەرگەوەڕو مەرگەوەڕ زۆر چالاکی هاوبەشیان لە گەڵ کۆماری ئیسلامی ئێران ئەنجام دابوو، ئەو چالاکیانە بۆ کۆماری ئیسلامی ئێران لە ریزبەندی ناوخۆیی بوو، لە لایەکی دیکەوە پارتی دەیەویست تۆڵەی خۆی لە ینك بکاتەوە کە 86 ڕۆژ لەوە پێش لە دوا سەنگەر لە قەڵاناقاو پشت ئاشان دەرکران، شەڕی حاجی ئۆمەران هاوکات بوو لە گەڵ شەڕێکی دی بە ناوی قەندیلی 2، کە ناوچەکانیشیان هاوسنووری یەکترن کە ناوچەی دەشتەوە.
ئەمەو دەقەری حاجی ئۆمەران ناوچەیەکی ستراتیژی سەربازی گرنگ و ناوچەی قەڵەمڕەوی ینك بوو وەك پشتیوانی جەماوەری، لە هاوسنوور بوو لەگەڵ ناوچەکانی قەڵەمڕەوی پارتی و حسك، پارتی بەسانایی دەیتوانی پاش جەنگ کۆنترۆڵی ناوچەکە بکات و بیخاتە سەر ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی خۆی، کە شوێنی سەرکردایەتی پارتی بوو لە بزاقی چەکداری ئەیلولدا، هیلتەرمان ئاوا باسی ئەم لایەنەی ئاماژەمان پێی دا دەکات ((پەیوەندی توندوتۆڵەی نێوان ئێران و پارتی دیموکراتی کوردستان، بۆ جارێ عێراقییەکانی نیگەران کردبوو، لە پاش هەرەسهێنانی شۆڕشی بارزانی لە ساڵی1975دا، سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان (کە لە مەلا مستەفاوە چووبووە لای ئیدریس و مەسعودی کوڕی) بۆ ئاوارەیی لە ئێران دەژیان، دەستدرێژی عێراق، هیوای بە (پ د ك) پەیدا کردەوە لە ساڵی1983دا پاڵپشتییەکی چالاکانەی شەڕی هێزەکانی ئێرانی دەکرد وەك ڕێنماو شارەزایی زانیاری تەواوی بارزانییەکان، بە تایبەت لەسەر ناوچەی عەشیرەتی برادۆستی کە هاوسنوور بوون لە گەڵیان، یارمەتییەکی گەورە بوو بە ئێرانییەکان، کە توانیان لە کۆتایی تەمووزدا حاجی ئۆمەران و دەوروپشتی بگرن، کوردەسمان واگنەر ڕاپۆرتی ئەوە دەدەن کەوا

ئێرانییەکان لەو کاتەدا نزیکەی دە میل هاتوونەتە ناو خاکی عێراقەوە "سەربازگەی حاجی ئۆمەرانی سەر بە فەیلەقی یەک، بەرزاییە سەرەکییەکان و بنکەکانی تۆپخانەی لە ناوچەکەدا، نزیکەی 43گوندی کوردنشین، بنکەیەکی سەرەکی حدکا و زۆربەی کەلوپەل و تفاقی جەنگیی حدکایان گرت" کارەکی ژەهراوی- یەست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق- کۆمپانیای ئاوێنە ل39)).

هاوکات پارتی لەو کاتەدا دەیەویست کێشکێیەکی دیکەش بۆ هەمان بەرد بکوژێت ئەویش لێدانی عەشیرەتی برادۆستە، کە ناوچەکانیان هاوسنووری ناوچەکانی فەجری دووە، بۆ پەی بەچونی هیلتەرمان ((هێرشی حاجی ئۆمەران هەلێکی بۆ پدك ڕەخساند حساباتی خۆی لەگەڵ عەشیرەتی برادۆستدا یەکلا بکاتەوە، کە ناحەزییەکی کۆنیان لە نێواندا بوو، بەهۆی پێگەی ئەم عەشیرەتەوە لە نێوان قەڵەمڕەوی بارزانی و سنووری ئێراندا. میلشیاکانی برادۆست بە پشتگیریی بەغدا ڕۆڵێکی بەرچاوی بەرگریکردنیان بینی لە ناوچەی عەشیرەتەکەیان. بە پێی سروشتی سیاسەتی کوردی، ئەوە بوو کە دوژمنایەتی پدك بۆ عەشیرەتی برادۆستی و دژایەتی مێژوویی نێوان پدك و ینك، هاوپەیمانییەکی تاکتیکی لێکەوتەوە یەکەم لە نێوان ینك و برادۆستییەکان و دواتر لە نێوان ینك و ڕژێمی بەغدا – کارەکی ژەهراوی- یەست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق- کۆمپانیای ئاوێنە ل118)).

هەروەها هەمان ئۆپەراسیۆن لێکەوتەی دیکەشی لێکەوتەوە بەهۆی گرتنی بنکەکانی دیموکرات لە حاجی ئۆمەران ((حاجی ئۆمەران ناکۆکی ینك و پدکی قولِتر کردەوە، پەیوەندی بەهێز بوو لە گەڵ قاسملوو – کارەکی ژەهراوی- یەست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق- کۆمپانیای ئاوێنە ل42)).

حاجی ئۆمەران ینکی بەرەو گفتوگۆ برد

ئۆپەراسیۆنی حاجی ئۆمەران یاخود فەجری دوو، نەیارانی ئۆپەراسیۆنەکەی یەک خست، هەر ئەمەش وایکرد دوای شەڕەکە بە ماوەیەکی کورت گفتوگۆی بەعس لە گەڵ ینك ئاشکرا ببێت و ئاگربەس رابگەیەنن، هەرچەندە پەیوەندییەکان بۆ ماوەیەك پێشتر دەگەڕێتەوە" … ڕژێم لە کانوونی دووەمی 1983دا لە ڕێگەی عەبدوالڕەحمان قاسملووە بە نهێنی کەوتە گفتوگۆوە لە گەڵ ینك – کۆمەڵکوژی کورد لە جەنگی ئێران- عێراقدا، عادل سدیق عەلی، 2018، ل 105 ″ ، لە مانگی فیبریوەری هەمان ساڵ شاندی بەعس لە سەر سنوور بینراوە.

پارتی لەو کاتەدا ململانێ و شەڕی توندی لەگەڵ حدکا هەبوو، ئەوەش

بە بەشێك لەو جەنگە هاتە ژماردن, لە ساڵی 1979ەوە لە گەڵ یەكدا چەند خولی شەڕی قورسیان ئەنجام دابوو, تا گەیشتە ئەوەی پارتی بەشداری لە هەندێك شەڕی گرتنەوەی شارو ناوچەكانی رۆژهەڵاتی كوردستان بكات, هلتەرمان ئاوا باسی ئەم لایەنە لە جەنگەكە دەكات ((یەكەمین تۆماركردنی هێرش و پەلامارەكانی گاز بە شێوەیەكی ورد و تۆكمە, لە تەموز و ئابی ساڵی1983دا بوو, كاتێك هێزەكانی ئێران و عێراق كەوتنە شەڕێكی سەختەوە لە چیاكانی سەروی حاجی ئۆمەرانەوە, كە شارۆچكەیەكی سەر سنوورە لە كوردستانی عێراقدا, شەڕەكە , بێجگە لە هێرشی وەلفەجر دووی ئێرانی, بەشێوەیەكی سەرەكی مەبەستی دەرپەڕاندنی یاخیبووە كوردە ئێرانییەكانی حیزبی دیموكراتی كوردستان(حدكا)ی سەر بە عەبدالڕەحمان قاسملوو بوو, پاشان جێگیربوون لەو شوێنەدا كە یاخیبووان چۆڵیانكردو بۆ ناو عێراق پاشەكشەیان كردبوو, لەم هێرشەدا گرووپە ئۆپۆزسیۆنەكانی عێراق دایانە پاڵ هێزەكانی ئێران و بەرچاوترینیان (پ د ك)ی مەسعود بارزانی بوو, لە گەڵ هەندێ تاقمی تازە پەیدا بووی فەیلەقی بەدر و میلیشیای چەكداری سەر بە ئەنجومەنی باڵای شۆڕشی ئیسلامی لە عێراق, كە گروپێكی ئۆپۆزسیۆنی شیعە بوون, ساڵی1982 لەسەر دەستی ئێران درووست بوون و بنكە و بارەگاكانیان لە تاران بوو, لەملاشەوە نەك تەنها (حدكا) پاڵپشتی هێزەكانی ئێراقی دەكرد, بەڵكو ئەو كوردە ئێراقیانەی ناوچەكەش كە ناحەزی پارتی دیموكراتی كوردستان بوون و بە تایبەتی هێزێكی عەشیرەتی برادۆستی كەوا سەرۆكەكەی كەریم خانی برادۆستی موستەشار بوو, دواتر سەدام چەندین جار مەدالیای ئازایەتی پێ بەخشی – كارێكی ژەهراوی- یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵح تۆفیق-كۆمپانیای ئاوێنە(ل38-39))).

ئێران و پارتی پێویستان بە فەجرێك هەبوو!

هەردوولای لایەنی پەلاماردەر” ئێران و پارتی” پێویستیان بەو جەنگە هاوبەشە هەبوو, هەردوولاشیان پێویستیان بە سەركەوتن هەبوو لەو كات وساتەدا, پارتی بەهۆی سەركەوتنەكانی ینك بەسەر بەرەی جود لە قەندیلی یەك ناسراو بە قەناقاو پشت ئاشان, بە سەركەوتنێكی سەربازی دەیەویست ساڕێژی برینەكە بكاتەوە, چونكە هەیبەت كە بە كاری سەربازی تێكشكا, تەنها بە لولەی تفەنگ دەگەڕێتەوە, هەرچەندە ئەو تەنها لە روی قەڵەمڕەوییەوە دەركرابوو, دەنا زیانە مرۆییەكانی پەلامارەكان زیاتر لە شیوعی و حسك و پاسۆك كەوتبوو. ئێرانیش بە بەرینكردنەوەی بەرەی جەنگ و قەرەبووی زیانەكانی باشوور پێویستی بەم سەركەوتنە هەبوو تا ورەی هێزەكانی پێ بەرز

بکاتەوە, ئەم پێویستییە بووە دەستپێکی مۆدێلێکی کاری هاوبەش لە نێوان هەندێك لایەنی کوردی و ئێران, ئێران وەك سودمەندی یەکەم لەم تاقیکردنەوەیە دەرچوو و براوەی کایەکە بوو.

حسك هەڵوێستی چی بووە لەسەر فەجری دوو؟

بۆ مێژوو بە وتەی شایەدحاڵێك پێش هێرشەکەی ئێران بۆسەر حاجی ئۆمەران, هێزێکی چەند نەفەری پاسداران دێنە کوێستانەکانی هەلگەرد, لەوێوە پەیوەندی دەکەن بە هێزێکی حسیك ەوە کە لەو ناوچەیە دەبێت داوای هاوکاریان لێدەکەن, تا مەفرەزەیەکیان بچێتە دێیی روستە، دواتر ئاشکر دەبێت کە مەبەستیان لە گەیشتن بەو ناوچەیە تەقاندنەوەی پردەکان بووە لەسەر رێگای هاملتۆن بە تایبەت پردی بەرسیرین, سەبارەت بەو داوایە هەریەك لە سەید کاکە و مامۆستا سەعد عەبدوڵا رازی دەبن, بەڵام ئەو هێزەی ح س ی ك کە خەڵکی ناوچەکە دەبن و فەرماندەکەیان شەهید ئەحمەد فەقێ رەش دەبێت لەگەڵ کادیرەکانی حسیك دژ بەو داوایە دەوەستنەوە بە تایبەتیش ئەنوەری سمایل ئاغا, بۆیە هەوڵی سوپای پاسداران لە تەقاندنەوەی پردی بەرسیرین لەسەر جادەی هاملتۆن شکست دەهێنێت, تەقاندنەوەی ئەم پردە رۆڵی تەقاندنەوەی پردی زەڵمی دەبینی لە کاتی گرتنی هەڵەبجە لە رووی سەربازییەوە, بگرە بەهۆی هەڵکەوتەی ناوچەکە کاریگەرتریش بوو.
وەك کاردانەوەیەك بەرامبەر هاوکاری نەکردنیان لە لایەن حسکەوە هێزەکەی پاسداران ئەو چەند چەکە دەبەنەوە کە بڕیار بوو بیدەنە هێزەکەی سەید کاکە, کە بریتی بوو لە قەناسەك و بیکەیسیەك و چەند چەکێکی سووکی تر, بەم شێوەیە حسیك کە لەو کاتە هێزی یەکەمی ناوچەی هەولێر بوو بەشداری ئۆپەراسیۆنەکە نابێت.

چی وتراوە لەسەر هۆکاری جینۆسایدکردنی بارزانییەکان؟

بەهانەی بەعس بۆ نێر قڕکردنی بارزانییەکان کە ژمارەیان 8000 نێرینە بوو, تۆڵە کردنەوە بوو لە پارتی و سەرۆکەکەی لە ئاکامی ئەو هێرشە هاوبەشەیان لە گەڵ ئێرانییەکان کردیان بۆ سەر ناوچەی حاجی ئۆمەران وگردەمەند بەناوی فەجری دوو لە 20-7-1983 بۆ ماوەی دوو هەفتە, با بزانین لە روانگە جیاجیاکانەوە, ئەوانەی بەشێك نین لە ململانێی ینك و پدك بە تایبەت بیانییەکان چی وتراوە سەبارەت بە هۆکاری ئەو پەرچە کردارە فاشیستانەیەی بەعس.
سامانسا پاوەر نووسەری ئەمەریکی بە ڕەچەڵەك ئێرلەندی و باڵوێزی پێشووی ئەمەریکا لە نەتەوە یەکگرتووەکان دەڵێت: کوردەکان هەمیشە

فورسەتخواز بوون, کاتێکیش جەنگی ئێراق-ئێران دەستیپێکرد, هەردوو حیزبە سەرەکییەکەی کورد بوونە هاوپەیمانی ئێران. لە ساڵی 1982 دا یەکێك لەم لایەنە سەرەکیانە (لایەنگری بارزانی) یارمەتی هێزەکانی ئێرانیان دا بۆ گرتنی شارەکی سنووریی, بە ناوی حاجی هەمەران. هێزەکانی ئێراق بە شێنەیی تۆڵەیان کردەوە نزیکەی 8000 پیاوی کوردی سەر بە خێڵی بارزانیان دەستگیرکرد, لە ناویاندا 315 منداڵ هەبوون, تەمەنیان لە نێوان هەشت و حەڤدە ساڵاندا بوو.
سەدام گوتی: خیانەتیان لە وڵاتەکەیان و لە یاسا کرد, ئێمەش سزایەکی توندمان بۆ بەینەوە و چوونە بۆ دۆزەخ." بەشی 3 ئەمەریکا و ئانفال ئەنفال و ئامەریکا-سەمانسا پاوەر -و.بەختیار کەریم ".
هەرچی یەست هلتەرمان بەرپرسی پێشووی دەسیەی ئەنفال لە ڕێکخراوی هیومان رایتس لەو بارەیەوە دەڵێت: روداوەکانی حاجی ئەمەران سە دەرەنجامی گرنگی لەکەوتەوە, بە سزادانی (پدك) لە بەر ئاسانکاریی کردنی بۆ سەرکەوتنی ئێرانیەکان لە حاجی ئەمەراندا, ڕژێمی بەعس تەواوی نەرینەی سەر بە عەشیرەتی بارزانی ڕاپیچکرد, کە زۆریان لە پاش هەرەسی شۆڕشی ساڵی1975ی بارزانیەوە ناچاری نیشتەجێی کەمپەگاکانی دەوروپشتی هەولێر کرابوون, لە30تەموزدا لە نێوان 5000تا8000 پیاوی بارزانی, کە ژمارەی ڕاستەقینەیان بە تەواوی نازانرێت-گیران و ڕاپێچکران و هەرگیز جارێکی دیکە نەبینرانەوە, دوو مانگ دوای سەدام حوسێن لە وتاردانێکدا بە سێ و دوو وتی:" ئەوانەی خیانەتیان بە نیشتمان وپەیمان کرد و ئێمە بە سزای سەختمان گەیاندن و ڕەوانەی دۆزەخمان کرد". ئەم تەنیا سەندنەوەیە, بۆ ئاگادارکردنەوەیەکی هاوشەوەی میتەد و ئەنجامی شاڵاوی ئەنفالی ساڵی1988ی تێدا بوو, کوشتاری بارزانیەکان بۆ ڕژێم ڕێگەی ڕاهێنان و خۆ ئامادەکردنی بینی بۆ کوردیش خەی تامکردن و چێشتنەکی بچووك بوو بۆ ئەوەی کە دواتر روویدا (کارەکی کیمیاوی -ل41-42). باشە بە سەرکردایەتی ئەو پارتانەی بوونە چاوساغی ئێران بە تامی تاوانەکەیان نەکرد و لەو راهێنانە ساقیت بوون سەدام کردی, کوردیان جینەساید خواردی کرد بە هێنانەوەی ئێران نزیك 20 جاری دی.
هەردوو ڕێکخراوی چاودێری مافی مرۆڤ و چاودێری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش باس لەم شتانە هاوبەشەی پارتی و ئێران دەکەن بەم شێوەیەی خوارەوە ئاماژە بە هەکاری قەکردنەکە دەدەن: KDP ئەو دەمە یەکێك لە کوڕانی بارزانی, کە مەسعود بوو, سەرکردایەتی دەکرد و هاوپەیمانێتی خۆی لەگەڵ تاراندا زیندوو کردبووەوە و لە ساڵی 1983 دا دەستەکانی KDP یارمەتی هێزەکانی ئێرانیان دا لە گرتنی شارۆچکەی حاجی ئەمەرانی سەر سنوور.

تۆڵەی ئەمەش خێراو کتوپڕی بوو! لە عەمەلیاتێکی لە ناکاودا بە سەر ئەو کۆمەڵگایەی بارزانییە ڕاگوێزراوەکانیان تێدا نیشتەجێ کرابوو , هێزەکانی عێراق لە نێوان پێنج بۆ شەش هەزار نێرینەیان ڕفاند کە تەمەنیان لە دوانزە ساڵ وەبان بوو. ئەوانە جارێکی تر هەرگیز نەبینرانەوە بە زۆری وا پێدەچێت کەوا پاش ئەوەی چەندین مانگ بە دەست بەسەری ماونەتەوە, هەموو کوژراون ((جینۆساید لە عێراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد ,وەرگێڕانی سیامەند موفتی زادە , چاپخانەی خاك – ل53)) .

هەر لە پەیوەنــد بەم دۆســیەیە ڕۆژنامەنوســێکی عەرەب دەنوســێت"… ئێران توانیی هەردوو ناوچەی حاجی ئۆمەران (9) لە مانگی تەمموزی 1983 و پێنجوێن(10) لە تشرینی یەکەمی هەمان ساڵدا(3) داگیربکات، لە بەرامبەر ئەوەدا ســەدام حســێن هەســتی بەمەترسیی ڕەوشەکە کــرد لە بەرەی بـــاکوور، بۆیە بەدوو شێــواز هەوڵیـــدا ڕووبەڕووی ئەو مەترسییانە ببێتەوە:

یەکەم: تۆڵەکردنەوە لەو بارزانیانەی کە پارتی دیموکراتی کوردستان لە کوردستانی عیراق نوێنەرایەتی دەکردن، بە بیانووی یارمەتیدانی ئێران بۆ داگیرکردنی ناوچەی حاجی ئۆمەران.

لەو پڕۆســانەی هێزەکــانی ڕژێمــی ســەدام حســێن لەســاڵی 1983دا ئەنجامیدا، ئەوەبوو هێزەکانی ئەمنی عام (11) و موخابەرات (12) نزیکەی هەشت هەزار کەسی مەدەنییان لە بارزانییەکان دەستگیرکرد کە لە کۆمەڵگەی (قــوش تەپە)ی نزیــك هەولێــر نیشتەجێبــوونو لە پــاش گواســتنەوەیان بە لۆرییە بارهەڵگرەکـــان، ســەرجەمیان بەدەســتی ڕژێمەکەی سەدام کوژرانو لە گۆڕە بەکۆمەڵەکاندا ژێرخاك نران(13).

هەڵوەستی ڕۆژنامەگەریی میسری لەبارەی جینۆسایدی گەلی کوردەوە ڕۆژنامەی ئەهرام بەنموونە د.مەحمود زاید 28/4/2013.

سەدام حوسێن لە وتەیەکدا لە ساڵی 1983 سەبارەت بە هەمان ڕوداو وتی: ئەوانە خیانەتیان لە وڵات و خیانەتیشیان لە پەیمان کرد. بۆیە ئەمەش بە سزای توند و سەختمان گەیاندن و بە دۆزەخمان ناردن – ((جینۆسایــد لە عێراقــدا و پەلامــاری ئەنفــال بۆ ســەر کــورد ,وەرگێڕانی سیامەند موفتی زادە , چاپخانەی خاك – ل107-108) .

دیـــارە ســزادانەکەی ســەدام بۆ لەکۆڵینەوە بــووە, چــونکە هەشتـا ئۆپەراســیۆنەکە"20-7-1983-4-8-1983″ کۆتـــایی نەهـــاتبوو, ئەو دەستیکرد بە دەستگیرکردنیان لە ڕێکەوتی 31-7-1983, هیچ بەڵگەیەك نییە ئەو خەڵکە سڤیلە پەیوەندییان بەو ئۆپەراسیۆنەوە هەبووبێت.

((ســەدام لەســەر تەلەفزیۆن وتــی ئەمــانە خیانەتیــان لە وڵــات و لە پەیمان کرد و بۆیە ئەمەش بە سزای توند و سەختمان گەیاندن و ڕەوانەی دۆزەخمان کــردن- ل204)).((گرتنـــی بەشــێك لە نـــاوچە

ستراتیژییەکانی حاجی ئۆمەران و دەوروبەری و شکستی لەشکری عێراقی لە ناوچەکەدا بەرامبەر بە لەشکری ئێران. ئەمەش بە دروستکردنی دووبەرەکی لە ناو بارزانییەکاندا و دەدانەوەی هەقاڵان و هەوادارانی بەعسییەکان و زیندوکردنەوەی دەروون و ورەی روخاوی سەربازانی جەنگی قادسیە)).

((میدل ئیست ۆچ لە پەرتووکی جینۆساید لەعێراقدا و پەلاماری ئەنفال بەسەر کورددا دەڵێت: هۆکاری گرتنی بارزانییەکان گرتنی شارۆچکەی حاجی عومەران بوو – شێواز میکانیزمی جینۆساید و دیمەسایدی بارزانییەکان -رَێکار مزوری – ل204کۆنگەرەی بەجیهانناساندی جینۆسایدی گەلی کورد-2008-چاپخانەی دەزگای ئاراس .))

کەواتە بۆچوونێکی هاوبەش هەیە لەسەر ئەوەی فەجری دوو هۆکاری جینۆسایدی بارزانییە بە تاوانەکان بوو, لە هەمبەر هەڵەی پارتێکی سیاسی, خەڵکانی سڤیل باجەکەیان داو سزا دران لە لایەن بەعسی فاشییەوە.